

Překladová literatura

Politicko-kulturní atmosféra šedesátých let ovlivnila nejen původní literární tvorbu, ale měla přirozeně i velmi příznivý vliv na literaturu překladovou. Tato stimulující dobová atmosféra zvyšovala společenskou úlohu literatury, v níž se objevila celá řada dříve tabuizovaných témat a problémů, neodpovídajících oficiálně proklamovaným ideám a cílům. Politická moc pomalu ustupovala od normativního usměrňování literatury a spokojovala se pouze s jistou formou administrativní regulace. To se projevilo v oblasti překladové literatury

	Obsah
Roger Vailland, Intimní texty	2
Andrea Zanzotto, Proroctví či paměti či nástěnné noviny	62
Všední dny	72
Klaus Rifbjerg, Osvobození	74
Murilo Rubião, Králíček Teleco	84
Mario Tobino, Negace a nesmrtnost	90
Fred Urquhart, V Glasgowě vždycky prší	100
Mehmet Seyda, Počkej, já to napíšu	108
Henri Chopin, Arivista	118
Miodrag Bulatović, Hrdina na oslu	128
Radovan Krátký, Souloživý bůh	173
Anály Patafyziky	188
Ingeborg Bachmannová, Dobrý bůh z Manhattanu	211
Ludmila Vachtová, Lucio Fontana	231
Gilbert Lely, Sade	241
Na obálce kresby současných amerických výtvarníků; na přední straně: Helen Frankenthalerová, 1965 na zadní straně: Robert Motherwell, 1965	

	Obsah
Eugenio Montale, Motýl z Dinardu	2
Lubomír Sochor, Morálka jedné dějinné epochy	18
Arthur Koestler, Tma o polednách	22
Jan Zábřana, Případ beatnici	130
Fernanda Pivanová, Vodíková hráci skříň	133
Allen Ginsberg, Báseň Raketa	150
Anály Patafyziky	164
Josif Brodskij, Stanice v poušti	186
Ludmila Vachtová, Alexander Calder	206
Milúše Očadlíková, Pře Arkadije Viktoroviče Bělinkova	218
Gilbert Lely, Sade	242
Na obálce kresby současných amerických výtvarníků; na přední straně: Helen Frankenthalerová, 1965 na zadní straně: Robert Motherwell, 1965	



Původní a cenzurovaný obsah
revue Světová literatura 1969, č. 3

neobyčejně výrazně a znamenalo až překotné „dohánění“ a seznamování se s různými vývojovými proudy soudobé evropské a světové literární tvorby. Řadě překladatelských informativních iniciativ, s nimiž čtenáře v předchozích letech seznamovala – s většími či menšími obtížemi – revue Světová literatura, bylo nyní umožněno, aby se projevil v ucelené knižní podobě a mohly tak vyplnit mezery v poznání cizích literatur.

■ Próza a drama

Škála překládaných prozaických textů byla neobyčejně pestrá a různorodá a jen těžko tu nalézt nějakou jednotící linii či koncepci. Vše mířilo k jedinému cíli: obnovit a udržet bezprostřední kontakt s literárním děním za hranicemi. Pokračovala edice Knihovna klasiků, v níž byly publikovány stále nové překlady z klasického literárního odkazu; k němu byli poznenáhlu přiřazováni i mnozí vrcholní představitelé soudobé světové literatury, jejichž tvorba byla v předchozích letech připomínána jen ojediněle nebo byla z ideologických důvodů zcela opomíjena (Ernest Hemingway, William Faulkner, Graham Greene, Upton Sinclair, John Dos Passos, Erskine Caldwell, D. H. Lawrence, François Mauriac, André Malraux, Franz Werfel, Stefan Zweig, Heinrich Böll ad.). Zároveň se s překládáním a poznáváním těchto prozaiků velmi rychle problematizoval dosud oficiálně prosazovaný model socialistickorealisticke i tradiční realistické prózy. Dokumentují to nejen četné překlady z díla FRANZE KAFKY (*Amerika*, 1962, překlad Dagmar Eisnerová; *Povídky*, 1964; *Popis jednoho zápasu*, 1968, obojí překlad Vladimír Kafka ad.), ale i odkazy na dílo MARCELA PROUSTA (*Swannova láska*, 1964, překlad Josef Heyduk) a vyhraněný modernismus VIRGINIE WOOLFOVÉ (*K majáku*, 1965, překlad Jarmila Fastrová) a JAMESE JOYCE (Joyceovo dílo bylo připomínáno časopiseckými ukázkami i studii o díle, avizovaný nový český překlad jeho základního díla *Odysseus* od Aloyse Skoumala však mohl vyjít až v roce 1976 a jeho prodej byl velmi komplikován).

Překladatelské iniciativy se zpočátku soustřeďovaly především na autory, jejichž díla nebyla v padesátých letech z ideologických důvodů vydávána. Viditelné to bylo při znovuvvádění literárního existencialismu do soudobého kulturního kontextu, zejména překlady děl francouzského existencialisty ALBERTA CAMUSE (*Mor*, 1963, překlad Milena Tomášková; *Exil a království*, 1965, překlad Josef Pospíšil, a dramata *Caligula*; *Stav obležení*, 1965, překlad Jiří Konůpek, Alena Šabatková) ukazovaly nový a humanisticky prohloubený rozměr existencialismu, jenž byl předtím vnímán v mnohem nihilističtější podobě sartrovské. Připomenut byl také JEAN-PAUL SARTRE a jeho tvorba dramatická (*5 her a jedna aktovka*, 1962, překlad A. J. Liehm, Evžen a Evžen Drmolovi) i prozaická (*Nevolnost*, 1967, překlad Dagmar Steinová). Do českého

literárního kontextu objektivně vstoupil dvěma romány i francouzský existenciální básník a prozaik JEAN CAYROL (*Stěhování*, 1965; *Cizí tělesa*, 1968, obojí překlad Marie Veselá).

Prožitek absurdity lidského údělu i vrženosti člověka do odcizeného světa, příznačný pro literární existencialismus, velmi blízce souzněl s tematickou atmosférou tzv. absurdní dramatiky, s jejímiž nejvýznamnějšími díly se nyní mohl seznámit i český čtenář a divák. Uvedení erbovní hry absurdní dramatiky *Čekání na Godota* od SAMUELA BECKETTA, jejíž text vyšel v překladu Jiřího Koláře knižně v roce 1964, vyvolalo značný rozruch, zejména kvůli autorovu groteskně černému pohledu na člověka i svět a jeho absolutnímu popření veškerých konvencí. Díky ohlasu této hry mohly vyjít i další práce Samuela Becketta, ať už to byl knižní soubor jeho dalších dramát (*Poslední páska; Šťastné dny; Hra*, 1965, překlad František Vrba), nebo ukázka z jeho tvorby prozaické (*Novely a texty pro nic*, 1966, překlad Marie Veselá a Josef Kaušitz). Z dalších představitelů absurdní dramatiky se překládala a uváděla na českých jevištích zejména dramata EUGENA IONESKA (*Hry*, 1964, kolektiv překladatelů, obsahuje: *Plešatá zpěvačka, Improvizace Almy neboli Pastýřův chameleon, Nenajatý vrah, Král umírá*), HAROLDA PINTERA (*Správce*, 1965, překlad Milan Lukeš; další Pinterovy hry *Narozeniny* a *Návrat domů* byly knižně publikovány spolu s dramaty NORMANA FREDERICKA SIMPSONA a ANN JELLCOEVOVÉ v souboru *Anglické absurdní divadlo*, 1966, překlad Vladimír Pražák, František Vrba a Milan Lukeš), SŁAWOMIRA MROŽKA (*Mrožek čili Mrožek*, 1965, překlad Jaroslav Langer, Helena Stachová, Erich Sojka, obsahuje: *Policajti, Krocán, Striptýz, Kouzelná noc, Na širém moři*) a některých dalších dramatiků (Félicien Marceau, Arthur Adamov ad.).

V souvislosti s hledáním nových podob prózy, oponujících oficiálně platným modelům, se v soudobém českém literárním kontextu setkal s neobyčejným zájmem a ohlasem francouzský nový román. S jeho destruktivním vztahem k tradičně pojatému popisu objektivní reality a odmítáním románového děje i tradičních postav jako nezbytných složek románové struktury vstoupil do českých literárněkritických diskusí o nové podobě prózy výrazný hlas experimentujících francouzských prozaiků, usilujících o totální proměnu soudobého románu. Tak jako v řadě jiných případů i zde sehrála značnou iniciační roli revue Světová literatura, přinášející řadu ukázek a informativních komentářů, vrcholících publikováním „nového románu“ MICHELA BUTORA *Proměna* (Světová literatura 1959, č. 3, 4, překlad Josef Pospíšil). Poté následovala řada překladů děl čelných představitelů „nového románu“ (Alain Robbe-Grillet, Nathalie Sarrautová, Claude Simon, Marguerite Durasová, Robert Pinget), díky nimž se stal tento románový typ jednou z nejzřetelnějších manifestací modernismu v literární atmosféře šedesátých let. Tento ohlas byl ještě podtržen českými překlady teoretických programových statí jeho nejvýznamnějších představitelů: ALAIN ROBBE-GRILLET: *Za nový román* (1970, překlad Petr Pujman); NATHALIE



Obálka Libora Fáry, 1967

SARRAUTOVÁ: *Věk podezírání* (1967, překlad Stanislav Jirsa) a MICHEL BUTOR: *Repertoár* (1969, překlad Jan Vladislav).

V návaznosti na experimentální charakter „nového románu“ se objevily i snahy o oživení surrealistické poetiky, vnímající skutečnost v groteskně fantaskních podobách a vizích. Tento typ většinou nesýžetových próz, charakteristický pro tzv. druhou vlnu francouzského surrealismu, reprezentovaly například novely JULIENA GRACQA (*Balkon v lese*, 1966, překlad Stanislav Jirsa), GEORGESE LIMBOURA (*Vanilovníky*, 1968, překlad Stanislav Jirsa) či

ANDRÉ PIEYRE DE MANDIARGUESE (*Na okraj*, 1969, překlad Josef Pospíšil). Významnějšího čtenářského ohlasu dosáhli zejména osobitý prozaický experimentátor RAYMOND QUENEAU (*Zazí v metru*, 1969, překlad Zdeněk Přibyl) a jarryovský patafyzik BORIS VIAN se svým románem *Pěna dní* (1967, překlad Svatopluk Horečka).

Také francouzská křesťansky orientovaná literatura byla připomenuta významnými psychologickými romány FRANÇOISE MAURIACA (*Klubko zmijí*, 1963, překlad Josef Heyduk), GEORGESE BERNANOSE (*Deník venkovského faráře*, 1969, překlad Jan a Václav Čep; *Zlý sen*, 1970, překlad Eva Formanová) a JULIENA GREENA (*Varuna*, 1970; *Každý ve své noci*, 1970, obojí v překladu Dagmar a F. X. Halasových). Významným edičním činem bylo také vydání divadelních her PAULA CLAUDELA v novém překladu Jiřího Konůpka (*Sáténový střevíček a jiné hry*, 1968). Jednoho z nejvýraznějších čtenářských ohlasů dosáhl křesťanský humanista a letec ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY svým dílem *Malý princ* (1959, překlad Zdeňka Stavinohová), po němž byla záhy přeložena i další jeho díla (*Noční let*, 1962, překlad Jiří Konůpek; *Země lidí*, 1965, překlad Věra Smetanová, ad.).

Z anglické literatury zaznamenala značný ohlas tvorba prozaiků a dramatiků anglickou kritikou označených jako „rozhněvaní mladí muži“, kteří negativně hodnotili soudobou anglickou společnost a její v tradicích zakořeněné společenské konvence. Jako první byl přeložen román *Šťastný Jim* (1959, překlad Jiří Mucha), jehož autor KINGSLEY AMIS zde s humorem odhalil nadutou omezenost provinčního univerzitního prostředí. Záhy pak byly přeloženy i romány dalších příslušníků tohoto neformálního literárního seskupení, JOHNA BRAINA (*Místo nahoře*, 1960, překlad František Vrba), JOHNA WAINA (*Menší nebe*,

1969, překlad Luba a Rudolf Pellarovi), ALANA SILLITOE (V sobotu večer, v neděli ráno, 1967, překlad Petr Pujman), ANGUSE WILSONA (Anglosaský postoj, 1960, překlad Jarmila Urbánková) i Doris Lessingové a Iris Murdochové. Kultovní hra Johna Osborna Ohlédni se v hněvu, z jejíhož názvu bylo označení skupiny odvozeno, byla však česky vydána až v roce 1981 v překladu Aloise Bejblíka a Jaromíra Pleskota.

Nezanedbatelné literární hodnoty přinesla také literatura americká. Kromě překladů již uznávaných amerických autorů, jako byli Ernest Hemingway, William Faulkner, John Steinbeck a další, kteří se již stali součástí českého kulturního povědomí, se začala v českých překladech prezentovat díla střední a nastupující americké spisovatelské generace, jež se posléze zapsala do dějin světové literatury.

Američtí prozaikové využívali tradiční románovou a povídkovou formu, ale naplňovali ji neobyčejně dynamickým životním obsahem, jazykovou mnohovrstevnatostí a intelektualitou, s níž přistupovali k problémům současného člověka. Společenský kriticismus předchozích amerických spisovatelských generací (Theodore Dreiser, Upton Sinclair aj.) se zniternil a soustředil na hledání smyslu lidského bytí i národně kulturní identity v složitých společenských podmínkách multikulturní americké civilizace. Představiteli této nové generace amerických prozaiků byli zejména JEROME DAVID SALINGER (*Kdo chytá v žitě*, 1960, překlad Luba a Rudolf Pellarovi), SAUL BELLOW (*Ani den!*, 1966, překlad Eva Masnerová; *Herzog*, 1968, překlad Heda Kovályová), TRUMAN CAPOTE (*Lučňní harfa*, 1965, překlad Jan Válek), JOHN UPDIKE (*Holubí pířka*, 1965, překlad Igor Hájek), WILLIAM STYRON (*Dlouhý pochod*, 1965, překlad Josef Škvorecký), BERNARD MALAMUD (*Idioti mají přednost*, 1966, překlad Luba a Rudolf Pellarovi), PHILIP ROTH (*Sbohem, město C*, 1966, překlad Heda Kovályová) a IRWIN SHAW (*Sázka na mrtvého žokeje*, 1968, překlad Wanda Zámecká). K těmto prozaikům lze přiřadit i JOSEPHA HELLERA, autora protiválečné groteskně švejkovské perzipláže *Hlava 22* (1964, překlad Jaroslav Chuchvalec) a JAMESE JONESE s jeho monumentálním válečným románem *...až navěky* (1968, překlad Libuše a Jiří Valjovi), v němž je až s naturalistickou drastičností zpřítomněn osud člověka v soukolí války. Nermalou pozornost také vyvolal výbor z próz čelného představitele beatníků JACKA KEROUAKA *Říjen v železniční zemi* (1963, překlad Jan Válek) a WARRENA MILLERA *Prezident Krokadýlů* (1963, vydáno pod jménem Jana Zábrany, v roce 1990 se k autorství překladu přihlásil Josef Škvorecký).

Podstatnou proměnou prošel překladatelský zájem o literaturu německé jazykové oblasti, z níž byly v předchozích letech překládány, vyjma literární klasiky, zejména tzv. pokrokoví autoři z Německé demokratické republiky. Soudobá literatura západoněmecká byla (s nepatrnými výjimkami jako Heinrich Böll) ignorována. To se v uvolněné atmosféře šedesátých let výrazně změnilo: překladatelské aktivity se zaměřovaly nejen na literaturu ze SRN, českému čtenáři byla objevným způsobem přiblížena i literatura rakouské

a švýcarské provenience. Ze západoněmecké literatury to byla celá plejáda spisovatelů-prozaiků ze Skupiny 47, pro niž byla typická kritická analýza soudobé západoněmecké společnosti a palčivá sebereflexe při hledání odpovědí na otázky o vzniku a příčinách morálního selhání německého člověka v období nacismu (Albrecht Goes, Gerd Gaiser, Wolfgang Koeppen, Walter Jens, Siegfried Lenz, Paul Schälluck, Christian Geissler, Martin Walser aj.). Nejvýrazněji se projevil GÜNTER GRASS, jehož groteskně fantaskní a autobiografickou zkušeností podložené příběhy (*Kočka a myš*, 1968, překlad Zbyněk Sekal; *Plechový bubínek*, 1969, překlad Vladimír Kafka) nejen šokovaly svou bizarností, ale zároveň dávaly nahlédnout do psychického podhoubí nacistické ideologie.

Neobyčejně objevné bylo setkání s trojicí rakouských prozaiků, tematizujících především společensko-duchovní proměny středoevropského mentálního prostoru po rozpadu Rakousko-Uherska. Zejména trojice románů HERMANNA BROCHA (*Náměstníci*, 1966; *Smrt Vergilova*, 1967 a *Pokušitel*, 1969, vše v překladu Rio Preisnera) ukazovala nové formální i tematické možnosti při výstavbě filozoficko-modelově koncipované prózy. Také autobiograficky laděný román ROBERTA MUSILA *Zmatky chovance Törlesse* (1967, překlad Jitka Bodláková) a dvojice volně na sebe navazujících románů JOSEPHA ROTHY *Pochod Radeckého* (1961) a *Kapucínská krypta* (1969, obojí překlad Jitka Fučíková) představovaly dosud neznámé umělecké hodnoty rakouské literatury. Ze současných autorů tyto hodnoty potvrzovaly zejména psychologicko-existenciálně laděné prózy INGEBORG BACHMANNOVÉ (*Třicátý rok*, 1965, překlad Josef Čermák) i básnivě imaginativní texty ILSE AICHINGEROVÉ (*Kde bydlím*, 1966, překlad Jitka Bodláková).

Současná švýcarská německy psaná literatura byla v Československu dosud víceméně neznámá. Teprve v šedesátých letech ji zpřítomnila dvojice soudobých nejvýznamnějších švýcarských prozaiků a dramatiků – FRIEDRICH DÜRRENMATT a MAX FRISCH. Kulturní veřejnost se s oběma setkala především jako s dramatiky, jejichž hry se hrály na českých jevištích. Jak dramata Dürrenmattova (*Frank Pátý*, 1961; *Fyzikové*, 1963; *Play Strindberg*, 1969, vše překlad Bohumil Černík; *Návštěva staré dámy*, 1964, překlad Otakar Fencl), tak Frischova (*Andorra*, 1962; *Čínská zeď*, 1964; *Don Juan aneb Láska ke geometrii*, 1964, vše překlad Bohumil Černík; *Pan Biedermann a žháři*, 1969, překlad Eva Bezděková) tematizovala velmi naléhavým a apelativním způsobem aktuálně prožívané otázky identity evropského člověka. Max Frisch tuto tematiku prohloubil s až existenciálně naléhavostí v trojici próz *Homo Faber* (1967, překlad Helena Nebelová), *Mé jméno budiž Gantenbein* (1967) a *Stiller* (1970, obojí překlad Bohumil Černík), zatímco Dürrenmatt byl jako prozaik prezentován pouze psychologickou novelou s kriminální zápletkou *Slib* (1964, překlad Bohumil Černík).

Složitá situace nastala v překladech ruské a sovětské literatury. Normativní kánon socialistického realismu zůstával v sovětské literatuře sice oficiálně v platnosti, prakticky jej však popírala řada prací znovuobjevovaných a dříve

zcela umlčených „klasiků sovětské literatury“ i díla autorů nastupující spisovatelské generace. Přelomovým činem v tomto směru bylo vydání slavné novely ALEXANDRA SOLŽENICYN *Jeden den Ivana Děnisoviče* (1963, překlad Sergej Machonin), ukazující na životním příběhu vězně v sovětském gulagu odvrácenou a dosud zcela tabuizovanou tvář sovětské socialistické společnosti. Právě toto téma, symbolizující chruščovovskou etapu tzv. tání, pomohlo otevřít dveře dalším autorským osobnostem, jejichž základním zorným úhlem pohledu na skutečnost byl značný kriticismus a psychologická analýza lidského údělu v podmínkách „budování socialismu“. Tento autorský typ reprezentovala trojice patrně nejpřekládanějších nových sovětských prozaiků, jako byli GRIGORIJ BAKLANOV (*...než mrtví jsouce hanby nedojdeme*, 1963), GEORGI VLADIMOV (*Kdo jezdí sám*, 1963), VASILIJ AKSJONOV (*Lístek procviknutý hvězdami*, 1964, vše překlad Jan Zábrana) i někteří další (Viktor Někrasov, Jevgenij Vorobjov, Jurij Nagibin, Viktor Koněckij). Ze znovuobjevovaných ruských a sovětských prozaiků byli již dříve připomenuti novými překlady Ivan Bunin, Leonid Andrejev či Isaak Babel, ale teprve nyní se mohla objevit trojice výjimečných sovětských prozaiků, jako byli satirik MICHAIL ZOŠČENKO (*Bleděmodrá kniha*, 1966, překlad Jaroslav Hulák), ANDREJ PLATONOV (*Řeka Potudaň*, 1967) a BORIS PILŇAK (*Nezhašený měsíc*, 1968, obojí překlad Jan Zábrana). Nejvýznamnějším a patrně nejpodnětější překladačským činem bylo přetlumočení trojice románů MICHAILA BULGAKOVA (*Divadelní román*, 1966; *Bílá garda*, 1969; *Mistr a Markétka*, 1969, vše překlad Alena Morávková); zejména překlad doslova kultovního románu *Mistr a Markétka* výrazně změnil soudobý pohled na sovětskou literaturu.

■ Poezie

Překlady poezie sledovaly v podstatě stejný cíl jako překládané prózy: zaplnit mezery ve znalostech cizích literatur, oživit mnohé literární hodnoty minulosti, jež nemohly být dosud z ideologických důvodů připomenuty, a bezprostředně reagovat na aktuální literární dění. Specifikem překladové poezie byly různé antologie, sloužící jako důležitý informační zdroj a průvodce po určitém básnickém teritoriu; v nich se často mohli objevit i tvůrci problematičtí, jejichž dílo zatím nemohlo být vydáno v obsáhlejší knižní výboru (např. Ezra Pound, Stephen Spender, W. H. Auden, Josif Brodskij, Gottfried Benn, Allen Ginsberg aj.). Informativní i umělecký přínos těchto antologií, jež sestavovala a na nichž se podílela řada významných překladačských osobností, byl neobyčejně důležitý; za nejvýznamnější antologie tohoto typu lze považovat soubory *Americká lidová poezie* (1961, ed. Lubomír Dorůžka), *Mladá sovětská poezie* (1963, edd. Václav Daněk, Hana Vrbová), *Jazzová inspirace* (1966, edd. Lubomír Dorůžka, Josef Škvorecký), *Obeznamení s nocí. Noví američtí básníci*

(1967, edd. Stanislav Mareš, Jan Zábrana), *Sto moderních básníků* (1967, ed. Adolf Kroupa), *Kolo inspirace. Ruská básnická moderna* (1967, edd. Václav Daněk, Hana Vrbová) a *Postavit vejce po Kolumbovi. Poezie 20. století z celého světa* (1967, edd. Antonín Brousek, Josef Hiršal) a další. Jestliže tyto antologie čtenáře seznamovaly převážně se současnou poezií z různých jazykových oblastí, objevila se také celá řada básnických výborů z děl tvůrců, kteří už byli nezpochybnitelnou součástí literatury 20. století, ale s nimiž se, opět především z ideových důvodů, nemohl současný český čtenář dosud seznámit v nových překladech. Byli to jak básníci artistně složité poetiky, jako například RAINER MARIA RILKE (*Knihy obrazů*, 1966, překlad Lumír Čivrný) a PAUL VALÉRY (*Básně*, 1966, překlad Josef Palivec), tak básníci spirituálně orientovaní, například FRANZ WERFEL (*Přítel světa*, 1965, překlad Hana Žantovská), PAUL CLAUDEL (*Múza Milost*, 1969, překlad Ivan Slavík; *Magnificat*, 1970, překlad Jan Zahradníček) a THOMAS STEARNS ELIOT (*Pustina a jiné básně*, 1967; *Vražda v katedrále*, 1971, obojí překlad Jiří Valja). Nebyly opomenuty ani zakladatelské básnické osobnosti novodobé ruské a sovětské poezie, ať již šlo o SERGEJE JESENINA (*Lyrika*, 1964, kolektiv překladatelů), či BORISE PASTERNAKA (*Modrý host*, 1966, překlad Karel Šiktanc a Jiří Šotola).

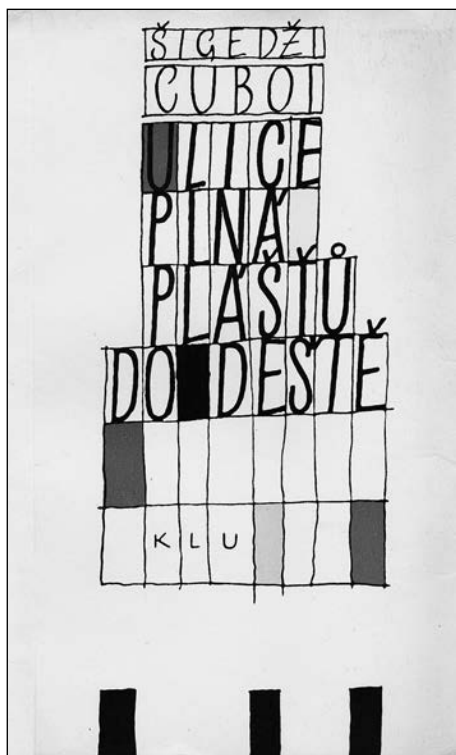
Znovuoživený zájem o tyto literární hodnoty minulosti však neznamenal absenci překladatelského zájmu o básnickou tvorbu současnosti; právě v ní se hledaly odpovědi na otázky po smyslu lidských osudů uprostřed složité současnosti. Z nové nastupující sovětské a polské básnické generace šlo především o básníky svou poetikou i tematizací všednodennosti blízké českým básníkům, vzešlým z okruhu časopisu Květen. Ze sovětské poezie to byli zejména JEVGENIJ JEVTUŠENKO (*Něha*, 1965, překlad Olga Mašková), ANDREJ VOZNĚSENSKIJ (*Trojúhelníková hruška*, 1964, překlad Václav Daněk; *Parabola*, 1962, překlad Václav Daněk a Luděk Kubišta), BELLA ACHMADULINOVÁ (*Struna*, 1966, překlad Václav Daněk), Robert Rožděstvenskij, Leonid Martynov, Alexandr Tvardovskij a další. Z polské poezie pak dominovali zejména TADEUSZ RÓZEWICZ (*Rozhovor*, 1962, překlad Vlasta Dvořáčková) a ZBIGNIEW HERBERT (*Studium předmětu*, 1965, překlad Vlasta Dvořáčková a Miroslav Holub).

Paralelu se silnou vlnou překladatelského zájmu o anglickou prozaickou tvorbu „rozhněvaných mladých mužů“ lze vidět v překladatelském zaujetí pro americkou poezii beatníků, která se v českém kontextu setkala s neobyčejným ohlasem. V revue Světová literatura i v dalších literárních časopisech byl obsáhle komentován tento typ nové americké poezie, okouzující českou kulturní veřejnost nejen nenucenou přirozeností básnického jazyka, uvolněností orálního básnického gesta a osobitým přístupem k americkým básnickým tradicím, ale především typicky americkým sandburgovským hlasem demokratické výzvy a společenské angažovanosti, beatníky chápáné jako individuálně anarchistická revolta vůči všem lidským i společenským konvencím. Beatnickým protagonistům jako byli LAWRENCE FERLINGHETTI (*Lunapark*

v hlavě, 1962; *Startuji ze San Francisca*, 1964), GREGORY CORSO (*Mokré moře*, 1964) a ALLEN GINSBERG (*Kvílení*, čas. *Sešity pro literaturu a diskusi* 1969, č. 29; knižní vydání bylo znemožněno) se i díky překladům Jana Zábrany dostalo nadšeného přijetí, jejich básnický hlas zněl na nejrůznějších poetických scénách. Díky tomuto zájmu vyšly i překlady těch amerických básníků, k nimž se tento básnický proud hlásil jako ke svým předchůdcům: WILLIAMA CARLOSE WILLIAMSE (*Hudba pouště*, 1964, překlad Jiřina Hauková) a KENNETHA FEARINGA (*Manhattan*, 1964, překlad Stanislav Mareš). Kromě toho se v této době dovršilo překladatelské úsilí Kamila Bednáře, díky němuž byla v češtině zpřístupněna podstatná část básnického díla amerického básníka ROBINSONA JEFFERSE (např. *Pastýřka putující k dubnu*, 1961).

Díky pozoruhodné české experimentální poezii, jak ji realizovali zejména Jiří Kolář, Josef Hiršal, Bohumila Grögerová, Ladislav Novák a další, vznikla i tlumočnická snaha převést něco z typických ukázek světové experimentální či konkrétní poezie, založené na sémiotických a permutačních schopnostech jazyka, také do češtiny. Zájem se soustředil především na německou jazykovou oblast, z níž čeští autoři čerpali také teoretické podklady pro vlastní tvůrčí činnost. S překladem základních teoretických prací MAXE BENSEHO *Teorie textů* (1967), SIEGFRIEDA JOHANNENESE SCHMIDTA *Člověk stroj a báseň* (1969) a sborníku *Experimentální poezie* (1967) souvisely i překlady básnických sbírek HELMUTA HEISENBÜTTELA *Texty* (1965, vše přeložili Josef Hiršal a Bohumila Grögerová) a HANSE MAGNUSE ENZENSBERGRA *Zpěv z potopy* (1963, překlad Josef Hiršal), jež měly ukázat souvislosti české experimentální tvorby se světovým kontextem.

Mimo tyto hlavní vlny překladatelských zájmů se v Československu objevily i významné překlady básníků-solitérů, stojících poněkud stranou hlavních překladatelských trendů, jako byli francouzský básník SAINT-JOHN PERSE (*Vichry*, 1965, překlad Jiří Kolář, Bohumila Grögerová a Jiří Konůpek), italský básník GIUSEPPE UNGARETTI (*Čtení času*, 1961, překlad Jan Vladislav), japonský básník ŠIGEDŽI CUBOI (*Ulice plná*



Obálka Václava Bláhy, 1963

pláště do deště, 1963, překlad Miroslav Novák a Jan Vladislav), portugalský básník FERNANDO PESSOA (*Heteronyma*, 1968, překlad Josef Hiršal a Pavla Lidmilová) a dva švédští básníci GUNNAR EKELÖF (*Opus incertum*, 1966, překlad Josef Vohryzek a Josef Hiršal) a ARTUR LUNDKVIST (*Agadir*, 1963, překlad J. B. Michl a Antonín Přidal) a další, jejichž díla také v nemalé míře obohatila poznání cizích literatur.

V celém čtyřicetiletém období komunistické kulturní reglementace měla šedesátá léta, díky příznivé politické atmosféře, zcela výjimečný liberální charakter, který výrazně ovlivňoval veškerou uměleckou tvorbu. Projevilo se to nejen ve filmu, divadelní dramaturgii a české původní literární tvorbě, ale přirozeně také v literatuře překladové, jejíž umělecké kvality a ideová různorodost, do té doby nepředstavitelné, vytvářely v jistých okamžicích prostor tvůrčí svobody. V podstatě nemohli být překládáni a knižně vydáváni pouze ti autoři, u nichž byl zcela evidentní a vyhraněný odpor vůči komunistické ideologii (např. George Orwell, Vladimir Nabokov, Czesław Miłosz, Arthur Koestler, Ernst Jünger aj.).